

Erhverv

Landbrug

Satellitter, droner og sensorer:
Data skal hjælpe dansk landbrug
med at blive mere bæredygtigt. **side 4**

Sommeren '18 lærte danske
bønder, at ekstremt vejr stiller
strengt krav til foderforrådet. **side 12**

Landmænd er nogle af dem med
mest natarbejde, og det kan have
konsekvenser for helbredet. **side 15**

Thomas er blevet økolandmand uden at stifte gæld

Danmarks Økologiske Jordbrugsfond bruger investeringer fra almindelige danskere til at opkøbe konventionelle landbrug og forpagter dem ud til unge landmænd, mod at de driver dem økologisk. **Side 8**

Fond vil have danskerne til købe aktier i landbruget for en grønnere fremtid

Førstegangskøbere af landbrug har svært ved at finde finansiering, og derfor hjælper Danmarks Økologiske Jordbrugsfond økologiske landmænd i gang med at forpagte landbrugsjord købt for investeringer fra privatpersoner og virksomheder.

MARTIN BURLUND

Det er mere end svært for førstegangskøbere at købe en landbrugs-ejendom, da bankerne ikke vil hjælpe med lån, selv om der er tale om projekter, der giver overskud.

Det fortæller direktørerne for både Bæredygtigt Landbrug og Danmarks Økologiske Jordbrugsfond (DØJ).

DØJ's ambition er at omlægge al dansk landbrug til økologi før 2050.

Men da bankerne ikke vil udstede lån til landmændene, så de kan komme i gang med omlægningen, henvender fonden sig til den helt almindelige dansker.

»Et eller andet sted må vi som borgere i vores eget land tage et medansvar, for det vi putter i munden. Og det omhandler også jorden, det produceres på, og vores alles drikkevand. Vi vil nu give danskerne muligheden for at påvirke tendenserne i en ny og grøn retning,« siger direktør for DØJ, Kim Qvist.

Danmarks Økologiske Jordbrugsfond udsteder aktier, så fonden kan opkøbe konventionel jord og gøre den økologisk gennem Dansk Økojord, som varetager investeringer og drift på vegne af fonden.

Hvis en gård med tilhørende land koster 20 millioner kr., kan fonden købe jorden for 6 mio. kr. aktiekapital og låne de resterende 14 mio. kr. hos et realkreditinstitut til en lav rente.

Forpagteren af jorden skal så betale et gebyr på 4,5 pct. af jordens værdi, som skal dække renteomkostningerne, administration og det ganske lille aktieudbytte på 1-2 pct., som investorerne får om året.

Efterlyser penge fra pensionskasser

Indtil videre har Økologisk Jordbrugsfond samlet cirka 27,3 mio. kr. sammen til investeringer –

penge, der primært kommer fra almindelige danskers beskedne formuer. Og de har med hjælp fra realkreditinstitutterne kunnet blive til investeringer for 80-85 mio. kr.

Men direktør Kim Qvist er godt klar over, at hvis fonden skal have betydelig pondus, afhænger det af, om de store pengetanke vil være med til at investere.

»Hvis de helt store aktører vil bidrage, så kan vi få den grønne omstilling. Det bliver interessant, hvis de danske pensionskasser ser landbruget som en investering, hvor de virkelig kan gøre en forskel i stedet for at investere i våbensalg til Saudi Arabien. Man siger, at kritisk infrastruktur altid skal være på borgernes hænder, og fødevarer og drikkevand er da kritisk infrastruktur,« siger Kim Qvist.

Han ser gerne, at politikerne også er med til at skubbe på.

»Det kunne være interessant at se, hvor mange penge der går til landbruget, hvis der efter valget kommer en grøn pulje på 20 mia. kr., som Mette Frederiksen har lovet,« siger Kim Qvist.

Bæredygtigt Landbrug synes, at det er fint at omlægge til økologisk landbrug, så længe det er en god forretning for den pågældende landmand. De opfordrer derfor DØJ til at lade det stå landmanden frit for, om vedkommende vil fortsætte med konventionelt landbrug, den dag det skulle blive mere rentabelt.

»Men det er ikke en god idé, hvis der kommer statsstøtte til én bestemt produktionsform. Jeg vil have det dårligt med, at der kommer tvangsøkologisering, for de konventionelle er ikke andenrangslandbrug,« mener direktør i Bæredygtigt Landbrug, Hans Aarestrup.

Mere jord på færre hænder

Dansk landbrug har ifølge Kim Qvist været i

krise siden finanskrisen, og prisen på jord er steget til et niveau, hvor førstegangskøbere – ofte unge landmænd – ikke kan komme ind på markedet for at afløse de aldrende branchefolk. Gennemsnitsalderen for landmænd er 58 år og stigende.

Før skulle et landbrug have en landmand tilknyttet, og i et forsøg på at løse krisen blev der i 2014 af den socialdemokratiske regering åbnet fuldt op for, at dansk landbrugsjord kunne opkøbes, sammenlægges og dermed drives mere effektivt.

Men det har ifølge Kim Qvist gjort det endnu sværere for førstegangskøberne at komme ind på markedet, da prisen er steget, og de derfor skal spare flere penge op, end hvad der er muligt for de fleste, når nu de ikke kan få lån i banken.

»I stedet er det kapitalstærke fonde og pensionskasser, som pludselig blev nogle af de største

Mange veluddannede, ressourcestærke mennesker har et ønske om en livsstil med jord under neglene.

Hanne Tanvig, seniorrådgiver ved Københavns Universitet

jordejere i Danmark, fordi de ikke var afhængige af at låne penge i banken,« siger Kim Qvist.

Bæredygtigt Landbrugs direktør er enig i, at landbruget har set bedre tider. Men han mener samtidig, at liberaliseringen var nødvendig for at undgå et kollaps af det danske landbrug.

»Man kan ikke forhindre vand i at løbe nedad. Loven er blevet ændret i takt med, at verden har ændret sig. Hvis ikke den bliver tilpasset, så folk kan udnytte stordriftsfordele, så dør landbruget,« siger Hans Aarestrup.

Kan gavne lokalsamfund

Mens liberaliseringen af landbrugsloven giver mere jord på færre hænder, mener seniorrådgiver fra Københavns Universitet, Hanne Tanvig, som har studeret lokalsamfund, at der vil komme flere nye typer landbrugere på mindre økologiske brug.

»Det er ikke nyt, at man tænker økologisk landbrug som en god måde at tjene penge på, men det med at flere kan få adgang til jorden, kan være en vigtig brik i den lokale udvikling. Mange veluddannede, ressourcerstærke mennesker har et ønske om en livsstil med jord under neglene. Det er tidens ånd,« siger Hanne Tanvig.

Set over en længere periode er befolkningstallet faldet i landområderne.

Men lokalt er udviklingen ved at vende, så der flere steder kommer flere tilflyttere end fraflyttere.

Og det handler ikke kun om, at prisen på boliger i Københavnsområdet er blevet så høj, at folk vælger at flytte på landet i stedet.

»Der er et mangfoldigt billede, når man kigger ud over alle de forskellige landområder. Gennemsnitligt ser det stadig lidt gråt ud med en generel urbanisering, men på lokalt plan foregår der

mange steder noget modsat, hvor der tilmed etableres nye erhverv. Denne dynamik sker ikke først og fremmest på baggrund af jordsektoren,« siger Hanne Tanvig.

At få flere små økologiske landbrug er en proces, der tager tid.

Indtil videre har DØJ på et lille år engageret fem landmænd til at forpagte 400 hektar jord, mens fonden snakker med fire andre om et samarbejde.

Det er ellers ikke land, der mangler. Landbruget udgør cirka 60 pct. af Danmarks samlede areal, og ifølge Kim Qvist burde der faktisk være nok til at 25 pct. af landbruget sløjfes til fordel for mere natur.

»Den største udfordring bliver nok at finde tilstrækkeligt med kompetente forpagtere og at få bankerne til at medfinansiere projekterne,« siger han. ■

Thomas Forsingdal Hansen er en af de unge landmænd, som forpagter landbrugsjord opkøbt af Danmarks Økologisk Jordbrugsfond. Foto: André Andersen

Thomas Forsingdal Hansen er en af de unge, økologiske landmænd, som har svært ved at låne penge i banken til at etablere sig på bedriften. Foto: André Andersen

ØKOLOGISK DRIFT

Til at starte med vil Thomas Forsingdal Hansen så forskellige sorter af byg, hvede, rug, havre, hestebønner, ærter og raps i det økologiske sædskifte, der gør, at næringsstoffer og mineraler benyttes på bedst vis, og at jorden ikke slides for meget uden brug af pesticider og kunstgødning.

For at sikre den optimale drift for en, der er ny i faget, etablerer Thomas Forsingdal Hansen et såkaldt gårdråd med tre økologiske landmænd fra lokalmiljøet. De skal mødes et par gange om året og gennemgå driften.

Ud over at skulle forpagte landbrugsjorden forpligter han sig også til at plante vildthejn, rense en mose op og andre naturhensynstagende projekter, som skal fremme biodiversiteten på fondens områder.

Thomas "låner" 50 hektarer af økofond: »Ellers skulle jeg vinde i lotto for at få det til at køre rundt«

Efter flere banker smækkede pengekasen i, fik den nystartede økologiske landmand Thomas Forsingdal Hansen hjælp fra Danmarks Økologiske Jordbrugsfond. Fonden har opkøbt landbruget tæt på Tølløse, mens landmanden forpagter jorden.

MARTIN BURLUND

Nej, nej, nej og atter nej. På trods af at landmand Thomas Forsingdal Hansen med hjælp fra en professionel rådgiver udarbejdede en forretningsplan for sit kommende økologiske landbrug og har et fast, velbetalt job ved siden af, kunne han ikke få lov at låne penge i fem banker til at købe en gård med tilhørende land.

»Jeg har altid drømt om at have en gård og noget landbrug. Det driftsbudget, jeg havde lagt, ville give overskud, men det var lige meget. Alle bankerne sagde nej,« fortæller Thomas Forsingdal Hansen.

Merkur Bank, som var det sidste pengeinstitut, der afviste landmanden – på trods af at de markedsfører sig med at låne penge ud til økologiske projekter – anbefalede ham at tage kontakt til Danmarks Økologiske Jordbrugsfond.

Det er en forening, der opkøber konventionel jord og lader økologiske landmænd uden land, som har svært ved at få lån i banken, forpagte den.

Så nu har Thomas Forsingdal Hansen fået et

lån af Merkur Bank. Det betyder, at han nu ejer huset, mens jordbrugsfonden ejer landbrugsjorden, der hører til.

For denne ydelse skal han betale 4,5 pct. af lånet om året – penge, der skal dække omkostninger til de realkreditlån, fonden foretager, administration og et lille udbytte til fondens investorer.

En anden mulighed for at arbejde som landmand ville være at forpagte noget land, men Thomas skulle i så fald finde et sted at bo og leje dyre landbrugsmaskiner, der hvor jorden var.

Alene om at forpagte landbruget

Den gård ved Tølløse på Sjælland, som han har købt, ligger tæt på hans stedfaders gård, så han kan låne deres maskiner. Og jorden, som altså tilhører Danmarks Økologiske Jordbrugsfond, har han førstret på at købe, den dag han har råd til det.

»Jorden ville være for dyr at købe for mig, hvis det skal være planteavl med profit. Det ville være op ad bakke, og ellers skulle jeg vinde i lotto for at få det til at køre rundt. Nu er jeg herre i eget

hus, og det er meget rart at have et sted at bo, hvis landbruget ikke fungerer for mig alligevel,« siger Thomas Forsingdal Hansen.

Når man står og kigger ud over de nærmest endeløse marker ved Tølløse, er det svært at forestille sig, at en mand kan klare at dyrke de 50 hektar land.

Men Thomas Forsingdal Hansen mener godt, at det kan lade sig gøre, også selv om han har et job som teamleder i Banedanmark ved siden af.

Det kræver en forståelse for, hvornår han skal gøre hvad. I spidsperioderne handler det om at så og høste.

Resten af tiden kan han bruge på andre projekter på gården. Han håber dog på at gå ned i tid som teamleder på et tidspunkt.

»Jeg har altid godt kunne lide at køre rundt i marken og se ting gro. Det gælder om at få lavet det ordentligt og f.eks. kunne lave et godt såbed og gøre det rigtige på de rigtige tidspunkter og gøre det hver gang. Det er min hobby, og jeg brænder for det. Ellers kunne det ikke lade sig gøre.«

Jorden ville være for dyr at købe for mig, hvis det skal være planteavl med profit.

Thomas Forsingdal Hansen, økologisk landmand